

ІНТЭРНЭТ-МЕМЫ ЯК КРЫНІЦЫ ЎЗБАГАЧЭННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Валынец М. В., Шаблыка А. А.

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

Пятрова Н.Я. – к.філал.н., дацэнт

Артыкул прысвечаны інтэрнэт-мемам як крыніцам узбагачэння беларускай мовы. Вызначаецца, што такое мем, звяртаецца ўвага на агульныя тэндэнцыі іх пашырэння ў Рэспубліцы Беларусь і папулярнасьць беларускай мовы праз гэты сродак камунікацыі.

У сучасным свеце інтэрнэт адыгрывае ключавую ролю ў жыцці людзей, з'яўляецца важным сродкам камунікацыі, адукацыі, культуры і іншых сфер чалавечай дзейнасці. З павелічэннем колькасці карыстальнікаў сацыяльных сетак і анлайн-платформ інтэрнэт-мемы сталі адной з самых распаўсюджаных форм зносінаў. Яны не толькі забаўляюць, але і служаць крыніцай новых слоў і выразаў, спрыяючы развіццю мовы. Актуальнасць даследавання інтэрнэт-мемаў у кантэксце беларускай мовы заключаецца ў тым, што яны садзейнічаюць яе ўзбагачэнню і распаўсюджванню ў штодзённым жыцці, адлюстроўваючы культурныя і сацыяльныя аспекты сучаснага беларускага грамадства.

Інтэрнэт-мем (інтэрнэт-феномен) – гэта адзінка інфармацыі, аб'ект, які атрымаў папулярнасць – звычайна спантанна – у асяроддзі, якое абслугоўваецца інфармацыйнымі тэхналогіямі [1]. Мемы адлюстроўваюць культурныя стэрэатыпы і феномены сучаснай рэальнасці, якія актуальныя і цікавыя для інтэрнэт-карыстальнікаў [2]. Напрыклад, мемы з відарысамі з серыяла "Спанч Боб", дзе персанажы ў розных сітуацыях паказваюць эмоцыі і выказваюць думкі, сталі вельмі папулярнымі ў розных інтэрнэт-суполках.

Сучасныя даследчыкі вылучаюць некалькі асноўных відаў інтэрнэт-мемаў. Сярод іх – тэкставыя мемы, якія ўяўляюць сабой выразы ці выказванні, зразумелыя нават без малюнкаў ці іншых візуальных элементаў. Напрыклад, выраз "Каму маліцца, каб здаць?" сярод студэнтаў перадае жарт пра цяжасці падчас сесіі і недахоп падрыхтоўкі. Існуюць таксама медыямемы – гэта малюнкi ці анімацыя, часта з тэкстам, якія перадаюць жарт або маюць сацыяльны кантэкст. Папулярныя вобразы з фільмаў ці мультыплікацыйных серыялаў могуць выкарыстоўвацца як фон, а тэкст на іх звычайна змяняецца ў залежнасці ад кантэксту. Апошнім відам з'яўляюцца відэамемы – кароткія відэакліпы, што ўключаюць значны візуальны і гукавы кантэнт, дзякуючы чаму дазваляюць больш выразна перадаць эмоцыі ці паведамленні.

Роля мемаў у інтэрнэт-камунікацыі заключаецца ў тым, што яны спрыяюць хуткаму распаўсюджванню інфармацыі, дазваляюць карыстальнікам адлюстроўваць эмоцыі, сацыяльныя праблемы ці культурныя асаблівасці, аб'ядноўваючы людзей праз агульныя жарты і разуменне кантэксту. Мемы ствараюць адчуванне прыналежнасці да супольнасці, дзе агульныя рэаліі і гумар дапамагаюць фарміраваць своеасаблівую ідэнтычнасць.

У нашым даследаванні звернемся непасрэдна да тэкставых мемаў, бо яны часта ўключаюць новыя словы і выразы, што садзейнічае развіццю беларускай мовы. Яны дапамагаюць фарміраваць сучасную лексіку, робяць яе больш дынамічнай і прыстасаванай да хуткіх змен у грамадстве. Такія мемы, на нашу думку, займаюць важнае месца ў сучаснай камунікацыі. Яны не толькі аблягчаюць зносіны, але і дапамагаюць людзям выказаць эмоцыі, абменьвацца думкамі, а таксама жартаваць на розныя тэмы. Прыкладам вядомага беларускага мема з'яўляецца *Пачакун* – міфічная бязногая істота шэрага колеру з доўгім носам і вялікімі вачыма, якая сядзіць і пакорліва чакае. Гэты мем увасабляе цярдлівасць, якая вельмі характэрна для беларусаў. Разам з мемам у

беларускай мове з'явілася новае слова – *пачакун*. Так гэты мем стаў адным з сімвалаў інтэрнэт-культуры ў Беларусі. Людзі пачалі прадаваць цацкі, фігуркі, крэслы-мяшкі і буйныя скульптуры ў выглядзе мема. Напрыклад, *Пачакун* выпускае фабрыка цацак "Мальвіна". Пасля таго як ён паступіў у шырокі продаж, цацка набыла неверагодную папулярнасць сярод пакупнікоў [3].

Даволі распаўсюджаным з'яўляецца мем *Бульбаш*, які звязаны з вядомым стэрэатыпам пра беларусаў як аматараў бульбы. Хоць раней слова *бульбаш* мела некалькі негатыўнае адценне, цяпер яно часта выкарыстоўваецца самімі беларусамі і стала сімвалам

нацыянальнага гумару і самасвядомасці. Гэты вобраз часта гучыць у кантэксце жартаў і мемаў, звязаных з беларускай культурай і кулінарыяй.

Выраз *"Быць беларусам – гэта ..."* стаў асновай для шматлікіх варыяцый мемаў, дзе беларусы апісваюць уласныя штодзённыя звычкі, асаблівасці жыцця або характэрныя рысы нашага менталітэту. Многія беларусы выкарыстоўваюць гэты мем для самаіроніі, падкрэсліваючы рэчы, з якімі яны сутыкаюцца кожны дзень. Гэта можа быць у фармаце *"Быць беларусам – гэта ўмець чакаць..."* або *"Быць беларусам – гэта заўсёды мець бульбу"*. Гэты мем паказвае нацыянальныя рысы і гумар у адносінах да іх.

Звернем увагу, што мемы часта дапамагаюць зрабіць інтэрнэт-камунікацыю больш лёгкай і нязмушанай. Напрыклад, у звычайных зносінах многія людзі могуць выкарыстоўваць мемы для таго, каб залагодзіць нейкую напружаную сітуацыю. Мемы робяць гутарку больш жывой і непасрэднай, бо кожны мем нясе ў сабе пэўны сэнс ці пачуццё, якое добра зразумела людзям розных пакаленняў і культур.

Акрамя таго, важна адзначыць, што мноства мемаў запазычана з англійскай або іншых моў. Напрыклад, мемы з такімі відарысамі, як *"Хакер з цацачным ноўтбукам"*, *"Рукатвар"* набываюць папулярнасць у беларускай мове, нягледзячы на тое, што яны маюць свае карані ў іншамовных крыніцах. Прычыны такога запазычання могуць быць звязаны з уплывам глабалізацыі, актыўным узаемадзеяннем паміж рознымі культурамі і ўзмацненнем ролі англійскай мовы як міжнароднага сродку зносінаў.

Напрыклад, такія мемы, як *LOL* (ад англійскай мовы *laugh out loud*) або выраз *я ў шоку* з рускага інтэрнэту, сталі агульнавядомымі сярод беларускамоўных карыстальнікаў. Гэта тлумачыцца шырокім распаўсюджваннем англамоўнай і рускамоўнай культуры ў Беларусі, а таксама ўплывам глабальных сацыяльных сетак, дзе мемы звычайна распаўсюджваюцца вельмі хутка. Мемы, пераключаючыся на беларускую мову ці прыстасоўваючыся да мясцовых рэалій, амаль заўсёды захоўваюць свае ўласцівыя рысы, набываюць новыя каларыт і сэнс.

Важна адзначыць, што мемы становяцца своеасаблівай мовай моладзі. Яны перадаюць складаныя эмоцыі і думкі праз простыя вобразы і выразы, зразумелыя без доўгіх тлумачэнняў. Мемы дазваляюць хутка арыентавацца ў сучасных тэндэнцыях, падкрэсліваюць актуальныя праблемы і дазваляюць падтрымліваць зносіны ў лёгкай, неформальнай, нязмушанай форме.

Такім чынам, мемы сталі важнай часткай сучаснай беларускай інтэрнэт-культуры, адлюстроўваючы не толькі гумар, але і сацыяльныя, палітычныя і культурныя рэаліі. Можна зрабіць выснову, што мем – гэта адзінка культурнай інфармацыі [4]. Важным аспектам з'яўляецца тое, што многія беларускія мемы, хоць і з'яўляюцца часткай інтэрнэт-культуры, спрыяюць пашырэнню беларускай мовы і культурных асаблівасцей, адначасова ствараючы непаўторную культурную ідэнтычнасць.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Шурина, Ю. В. Интернет-мемы как феномен интернет-коммуникации / Ю. В. Шурина [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/internet-memy-kak-fenomen-internet-kommunikatsii> – Дата доступа: 20.10.2024.
2. Нежур, Е. А. Теория языка и межкультурная коммуникация / Е. А. Нежур [Электронный ресурс]. - Режим доступа: https://viewer.rusneb.ru/ru/000199_000009_010843262?page=51&rotate=0&theme=white - Дата доступа: 20.10.2024.
3. Гжэль выпусціла свайго Пачакуна [Электронны рэсурс]. - Рэжым доступу: <https://bel.sputnik.by/20170407/gzhehl-vypuscila-svajgo-pachakuna-1028198542.html> - Дата доступу: 20.10.2024.
4. Багдановіч, В. Мемы як адзінка культурнай інфармацыі / В. Багдановіч [Электронны рэсурс]. - Рэжым доступу: https://libeldoc.bsuir.by/bitstream/123456789/51343/1/Bagdanovich_Memi.pdf – Дата доступу: 20.10.2024.